

Novo uređenje revizije (2019.) - ustavnopravne dvojbe

Kunštek, Eduard; Mišević, Dominik

Source / Izvornik: **Zbornik radova s VI. međunarodnog savjetovanja "Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća", 2020, 407 - 417**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:801510>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

PRAVRI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Prof. dr. sc. Eduard Kunštek, redoviti profesor u trajnom zvanju
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci
Dominik Mišević, mag. iur., asistent na Sveučilištu Sjever,
Odjel ekonomije
odvjetnički vježbenik u Odvjetničkom društvu
Bekina, Škurla, Durmiš i Spajić

NOVO UREĐENJE REVIZIJE (2019.) – USTAVNOPRAVNE DVOJBE

*UDK: 347.958 (497.5)
Prethodno priopćenje*

Zakon o parničnom postupku poznao je do 1. rujna 2019. tzv. redovnu i izvanrednu reviziju. Novelom iz 2019. uveden je institut revizije po dopuštenju – no ne sasvim dosljedno. To s obzirom da se ona u određenim vrstama sporova ipak uvijek može podnijeti (*ex lege*), dok u ostalim sporovima to nije moguće bez dopuštenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Ovakvo legislativno uređenje otvara brojne dvojbe, pa i one koje se odnose na njegovu sukladnost s Ustavom Republike Hrvatske. Posebna pozornost posvećena je odredbama kojima se različito tretiraju određene vrste sporova, onemogućava podnošenje revizije u slučajevima kad je drugostupanjska presuda donesena prema odredbama članka 373.a i 373.b Zakona o parničnom postupku te dopušta povratno djelovanje novog uređenja revizije na sve postupke u kojima do stupanja na snagu Novele nije donesena drugostupanjska odluka.

Ključne riječi: *Zakon o parničnom postupku, revizija, izvanredna revizija, revizija po dopuštenju, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Ustav Republike Hrvatske*

1. UVODNE NAPOMENE

Revizija je izvanredni pravni lijek protiv pravomoćnih drugostupanjskih odluka u parničnom postupku o kojoj odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske. No, rasprava o ulozi revizije u parničnom postupku jest zapravo rasprava ne samo o ulozi Vrhovnog suda u zaštiti subjektivnih prava stranaka, već i osiguranju jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Promatrajući ulogu revizije kao izvanrednog pravnog lijeka, najčešće se ističe se njezina dvojaka funkcija – kroz osiguravanje:

1. pravilne i zakonite odluke u konkretnom predmetu te
2. jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.¹

¹ Triva, S.; Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, 2004., str. 719

Osiguravanje pravilnosti i zakonitosti suđenja u konkretnom predmetu svakako predstavlja odraz i ostvarenje privatnog interesa samih stranaka u postupku, dok je osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni odraz potrebe javnog interesa da revizijska shvaćanja Vrhovnog suda kao najviše sudske instance osiguraju prijeko potrebnu pravnu sigurnost.

Kad Vrhovni sud osigurava pravilnost i zakonitost suđenja, odnosno kad ostvaruje privatnu funkciju revizije, njegova uloga u osnovi se svodi na provjeru pravilne primjene materijalnog i (donekle) procesnog prava. Njegove odluke tada prvenstveno štite interes stranke u postupku – preinačenjem ili ukidanjem odluka nižih sudova.

Međutim, nesumnjivo je kako postoji i javna funkcija Vrhovnog suda da revizijskim odlukama osigurava jednaku primjenu prava na cjelokupnom državnom teritoriju Republike Hrvatske i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. Ona proizlazi iz njegove ustavne uloge² - u osnovi kako bi se strankama u sudskim postupcima osigurala pravna sigurnost, odnosno kako bi se osigurala potrebna razina pravne predvidivosti i konzistentnosti (u mjeri u kojoj je to moguće).

Polazeći od navedenih „uloga“ Vrhovnog suda te zakonskog uređenja revizije do donošenja Novele iz 2019.,³ može se zaključiti kako je tadašnji institut „redovne revizije“⁴ predstavljao (pretežito) odraz zaštite pojedinačnih interesa stranaka u postupku. S druge strane, javna funkcija revizija ostvarivala se putem tzv. „izvanredne revizije“.⁵

Naime, „redovna“ revizija mogla se podnijeti protiv pravomoćnih drugostupanskih odluka:

a) ako je vrijednost predmeta spora prelazila 200.000,00 kuna, a u trgovačkim sporovima 500.000,00 kn,

b) ako je presuda bila donesena u sporu o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa,

c) ako je drugostupanska presuda bila donesena prema odredbama članaka 373.a i 373.b.

² Narodne novine, broj 56/1990, 135/1997, 08/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 05/2014, dalje u tekstu: Ustav). Članak 116., stavak 1. Ustava.

„Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni.“

³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, (Narodne novine, broj 70/2019), dalje u tekstu: Novela 2019.

⁴ Zakon o parničnom postupku, Narodne novine broj 53/1991, 91/1992, 112/1999, 129/2000, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 96/2008, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 25/2013, 89/2014), članak 382. stavak 1.

⁵ Ibid., članak 382. stavak 2.

Ako nisu postojale pretpostavke za podnošenje redovne revizije, ona bi ipak mogla podnijeti – ali samo ako bi odluka u sporu ovisila o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.⁶

2. NOVELA 2019. - CILJ ZAKONODAVCA?

Ratio novog uređenja instituta revizije može se pokušati odrediti imajući u vidu odredbe članaka 67. – 72. Novele 2019. Prema njima, stranke načelno mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju samo ako je Vrhovni sud Republike Hrvatske to dopustio.⁷

Međutim, od ovog načelnog pravila postoje izuzeci, pa dopuštenje Vrhovnog suda nije potrebno ako se radi o sporovima:

- a) o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa,
- b) o utvrđivanju majčinstva ili očinstva,
- c) u povodu tužbi za zaštitu od diskriminacije i
- d) u povodu tužbi radi objave ispravka informacije.⁸

Za odluku Vrhovnog suda kojom se dopušta revizija potrebno je da prijedlog stranke apostrofira pravno pitanje koje je važno ne samo za odluku suda u tom konkretnom sporu, već i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu. Propisane su i

⁶ Relevantni dio odredbe članka 382. stavka 2. glasio je:

„...1) ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje odlučujući u pojedinim predmetima na odjelnoj sjednici, a riječ je o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova,

2) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskoga suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem,

3) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi – osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanjskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske, Europskoga suda za ljudska prava ili Europskog suda – trebalo preispitati sudsku praksu.“

⁷ Članak 67:

Članak 382. mijenja se i glasi:

„Stranke mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju ako je Vrhovni sud Republike Hrvatske dopustio podnošenje revizije.

Revizija iz stavka 1. ovoga članka podnosi se u roku od 30 dana od dostave odluke revizijskog suda o dopuštenosti revizije.“

⁸ Ibid., članak 68.

dodatne pretpostavke koje se odnose sadržaj prijedloga i/ili samo pravno pitanje⁹ te se (primjerično i alternativno) navode situacije u kojima će Vrhovni sud (osobito) dopustiti reviziju.¹⁰

Ostale odredbe Novele 2019. kojima se propisuje postupak u povodu prijedloga za dopuštenje revizije, i njegov obvezatni sadržaj, kao i one koje se odnose na samu reviziju izvan su domašaja ovoga rada,¹¹ pa se u nastavku neće vrijednosno prosuđivati.

Ono što se može zamijetiti jest kako je prevladalo shvaćanje kako novim uređenjem revizije prvenstveno treba osigurati zaštitu javnog interesa (jednaku primjenu prava na cijelom državnom teritoriju, jednakost svih u primjeni prava), a ne interesa stranaka u konkretnom parničnom postupku.

Pružanje zaštite (povrijeđenim ili ugroženim) subjektivnim pravima u tom slučaju samo je kolateralna posljedica zaštite općeg interesa i ostvarenja ustavne zadaće Vrhovnog suda. Radi se o vrijednosnom stajalištu prema kojem je opći interes bitno važniji od interesa pojedinca. Ono se može braniti ili kritizirati –

⁹ Ibid., članak 69:

„Prijedlog za dopuštenje revizije može se podnijeti protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda zbog postupovnopravnog pitanja koje se odnosi na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točaka 6., 7., 8., 10., 11. i 12. ovoga Zakona samo ako je podnositelj zbog tih povreda žalbom pobijao prvostupanjsku presudu, ili ako su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku.

Prijedlog za dopuštenje revizije ne može se podnijeti zbog postupovnopravnog pitanja koje se odnosi na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točke 3. ovoga Zakona i ako je odlučeno o zahtjevu u kojemu već teče parnica.

U prijedlogu za dopuštenje revizije stranke mogu iznijeti nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka i ako je zbog tih povreda postavljeno postupovnopravno pitanje koje je važno za odluku u sporu.

Prijedlog za dopuštenje revizije može se podnijeti protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda zbog materijalnopravnog pitanja koje se odnosi na pogrešnu primjenu materijalnog prava na koju drugostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti, samo ako je podnositelj zbog tog razloga žalbom pobijao prvostupanjsku presudu.“

¹⁰ Ibid., članak 70:

„Vrhovni sud Republike Hrvatske dopustit će reviziju ako se može očekivati odluka o nekom pravnom pitanju koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, a osobito:

– ako je riječ o pravnom pitanju o kojem odluka suda drugog stupnja odstupa od prakse revizijskog suda, ili

– ako je riječ o pravnom pitanju o kojem nema prakse revizijskog suda, pogotovo ako sudska praksa viših sudova nije jedinstvena, ili

– ako je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena, ili

– ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi – osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanjskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske, Europskoga suda za ljudska prava ili Suda Europske unije – trebalo preispitati sudsku praksu.“

¹¹ Ibid., članci 71. do 86.

ovisno o tome što mislimo o tome do koje mjere interesi pojedinca mogu i/ili trebaju biti podređeni interesima zajednice.

3. ARGUMENTI *PRO ET CONTRA*

Glavni argument za prihvaćanje novog legislativnog rješenja, premda on u legislativnom prijedlogu nije posebno apostrofirano, svodi se na to da Vrhovni sud ima u radu veliki broj predmeta zbog čega zapravo nije u stanju ostvarivati svoju prethodno navedenu ustavnu zadaću.¹²

Upisnik	Ostalo neriješeno na dan 31.12.2016.	Primljeno od 01.01.2017. do 31.12.2017.	Ukupno u radu	Riješeno od 01.01.2017. do 31.12.2017.	Ostalo neriješeno na dan 31.12.2017.
Rev	10 749	2985	13 734	3611	10 123
Rev t	950	659	1609	474	1135
Rev r	2577	1036	3613	1906	1707
Rev-x	1841	1229	3070	897	2173
Ukupno	16 117	5909	22 026	6888	15 138

Takvo se stajalište može potkrijepiti i velikim brojem odbačenih revizija.¹³ Pritom se mišljenja o razlozima takvog stanja razilaze – notorno je kako jedan dio zainteresirane javnosti smatra da se zapravo radi o nastojanju „jednostavnog rješavanja“ velikog broja predmeta, a ne da je to posljedica nekvalitetnih podnesaka stranaka (njihovih odvjetnika).

¹² Preko 22000 revizijskih predmeta u radu Vrhovnog suda u 2017. godini, od čega preko 16000 neriješenih iz prethodnog razdoblja. V. *Izvešće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2017. godinu*, od travnja 2018. godine, str. 62. Dostupno na <http://www.vsrh.hr/> (stranica posječena 1. rujna 2020.)

¹³ *Ibid.*, str. 64. (nešto preko 4000).

Na tim predmetima u 2017. godini radilo je 47 sudaca,¹⁴ iz čega proizlazi kako bi svaki sudac trebao proučiti te donijeti odluku u gotovo 468 predmeta – samo kako bi došao „u korak“ s nadolazećim predmetima. Stajališta smo da to zasigurno ne doprinosi kvaliteti odluka koja se razumno očekuje od najviše sudske instance u državi.

Stoga se u spomenutom izvješću za 2017. godinu u dijelu „*Prijedlozi i preporuke*“ ukazuje na potrebu uvođenja samo jedne vrste izvanrednog pravnog lijeka – revizije po dopuštenju – temeljem koje bi Vrhovni sud ujednačavao sudsku praksu u svrhu smanjenja broja predmeta te osiguranja obavljanja Ustavom povjerenje zadaće.¹⁵

Polazeći od takve (temeljne) ustavne zadaće Vrhovnog suda te uzimajući u obzir doista veliki broj revizijskih predmeta, može donekle opravdati *ratio* izmjene revizijskog sustava kojom se njegovoj javnoj funkciji daje prednost. To vjerojatno predstavlja nužnu pretpostavku kako bi Vrhovni sud mogao donositi kvalitetnije odluke i načelno opravdava ovu značajnu reformu. Dakako, rasterećenje sudaca koje bi dovelo do njihova kvalitetnijeg rada, pri čemu se ne bi zanemarila njegova uloga u zaštiti subjektivnih prava u pojedinim predmetima (privatna funkcija), može se postići i povećanjem broja sudaca Vrhovnog suda – što bi bilo nepopularno u vrijeme kad postoji percepcija javnosti da je broj sudaca u sustavu sudbene vlasti prevelik. Ova opcija se iz tog razloga nije ozbiljno ni razmatrala.

Međutim, uređenje revizije po dopuštenju kao temeljnog tipa revizije, uz istovremeno zadržavanje instituta revizije *ex lege*, nije bez nedostataka. Kritičari usvojenog modela revizije nerijetko ističu da bi se njime strankama onemogućio pristup Vrhovnom sudu, što bi predstavljalo povredu njihova, Ustavom¹⁶ (članak 29. stavak 1.) i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁷ (članak 6.1.), zajamčenog prava na pristup tom sudu. Među brojnim kritikama usvojenog sustava revizije posebno se ističu one koje potječu iz Hrvatske odvjetničke komore – u kojima se zalaže za ostavljanje redovne revizije kao važnog alata za odvjetnike koji su svakodnevno na prvoj crti borbe za ljudska prava i temeljne slobode.¹⁸

¹⁴ Ibid., str. 59.

¹⁵ Ibid., str. 110.:

„Definirati zakonima Vrhovni sud Republike Hrvatske sukladno Ustavu Republike Hrvatske tako da i u kaznenoj tako i u građanskoj grani sudovanja bude sud koji ujednačava sudsku praksu. To se može učiniti tako da se osnuje i počne raditi Visoki kazneni sud kao jedini žalbeni sud za sve prvostupanjske kaznene sudove i da se u parničnom postupku glede pristupa na Vrhovni sud uvede jedina vrsta izvanrednog pravnog lijeka – revizije po dopuštenju povodom kojih bi Vrhovni sud donosio načelne stavove i tako ujednačavao sudsku praksu.“

¹⁶ v. bilješku 1.

¹⁷ Narodne novine - Međunarodni ugovori broj 18/1997, 14/2002, 14/2002, 1/2006, 2/2010, 13/2017.

¹⁸ Šurjak, J., predsjednik HOK-a, u: 37. Dan hrvatskih odvjetnika: „Odvjetništvo i tehnologija današnjice“, (pr. Barac, N.), Odvjetnik, 2-2019, str. 5.

Naime, dok je sustavom revizije prije Novele 2019., svakoj stranci bio omogućen pristup Vrhovnom sudu kao najvišoj sudskoj instanci radi zaštite svojih prava, sadašnji sustav revizije taj pristup značajno ograničava. Stoga je logično da protivnici novog uređenja postavljaju pitanja – je li ono onemogućilo pravo na pristup sudu te, s druge strane, omogućilo drugostupanjskim sudovima da, u predmetima u kojima revizija nije dopuštena, napose kad u njima nisu involvirana pitanja koja bi udovoljavala propisanim pretpostavkama za dopuštenje revizije, donose odluke koje imaju očigledne nedostatke?

Ne čudi da je ukidanje redovne revizije te uređenje revizije po dopušenju kao temeljnog oblika revizije naišlo na brojne kritike.¹⁹ U njima se između ostaloga ističe i kako novo uređenje može (potencijalno) dovesti do arbitrarnosti u donošenju sudskih odluka, da kriteriji prema kojima se omogućava pristup Vrhovnom sudu kao najvišoj instanci sudske vlasti nisu dostatno jasni, kao i da nije promjereno da se problem njegove opterećenosti rješava faktičkim dokidanjem prava stranaka na reviziju kao izvanrednog pravnog lijeka. Nisu rijetke ni kritike koje se odnose na izostavljanje vrijednosti predmeta spora kao kriterija za dopuštenost revizije *ex lege*.²⁰

Dodatno bi se moglo napomenuti kako još uvijek nije osigurana dostupnost i preglednost svih drugostupanjskih odluka što je temeljni uvjet punopravnog ostvarenja prava na reviziju po dopušenju. Naime, bit će teško udovoljiti pojedinim pretpostavkama za dopuštenje revizije bez mogućnosti navođenja presuda drugostupanjskih sudova kojima se eventualno odstupa od prakse revizijskih sudova ili koje bi govorile u prilog nejedinstvenosti prakse viših sudova.

Stoga smatramo kako bi se teško moglo zaključiti da će ovaj legislativni zahvat zadovoljiti zainteresiranu javnost. Ovome treba dodati da on općenito, pa i u dijelu koji se odnosi na reviziju, zapravo ničim nije obrazložen. Dio zakonodavnog prijedloga (P.Z. 620 od 28. ožujka 2019; Konačni prijedlog od 30. svibnja 2019.) koji ima naslov „obrazloženje“ ne zaslužuje takvu oznaku (*falsa nominatio*) – budući se u njemu samo preporučava sadržaj pojedinih odredbi, dok se ne navode razlozi predlaganja njihova usvajanja (što je postala gotovo redovita praksa).

¹⁹ V. Izvješće o provedenom savjetovanju uz Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, dalje u tekstu: P.Z. 620 od 28. ožujka 2019., https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-03-28/155302/PZ_620.pdf (stranica posjećena 24. rujna 2020.)

²⁰ Ibid., str. 53. Izvješća.

4. USTAVNOPRAVNA PRIHVATLJIVOST PRIVILEGIRANJA POJEDINIH VRSTA SPOROVA

Premda je Novelom 2019. upravo revizija po dopuštenju Vrhovnog suda postulirana kao temeljni tip revizije, po uzoru na prijašnje uređenje revizije koje je poznavalo institut redovne revizije, ipak je predviđeno da se ona u nekim sporovima može podnijeti i bez tog dopuštenja (*ex lege*). Namjeru i ciljeve zakonodavca za takvo rješenje možemo samo pretpostaviti, jer se iz odredaba Novele, niti iz spomenutog zakonodavnog prijedloga, ne može ništa zaključiti.²¹ Postavlja se pitanje zašto su navedeni sporovi za zakonodavca/predlagatelja i/ili opći interes toliko važni da su dobili poseban tretman? Napose, koji se legitimni cilj s ovim odstupanjem od općeg pravila namjerava ostvariti? To posebno u kontekstu odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske u predmetu U-I-2881/2014 i dr. od 1. lipnja 2016.²² Budući da zakonodavac/predlagatelj nisu očitovali o cilju novog uređenja revizije (osim općenito da se nastoji osigurati ostvarenje „ustavne zadaće“ Vrhovnog suda), a napose zašto su privilegirali stranke u pojedinim vrstama sporova, može se izraziti ozbiljna sumnja u ustavnopravnu prihvatljivost takvog zakonodavnog rješenja.

Kad bi se i prihvatilo stajalište kako su upravo sporovi o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa, o utvrđivanju majčinstva ili očinstva, u povodu tužbi za zaštitu od diskriminacije te u povodu tužbi radi objave ispravka informacije oni sporovi koji su toliko važni da zakonodavac ne zahtijeva prethodno dopuštenje Vrhovnog suda radi podnošenja revizije, postavlja se pitanje zašto tako postavljenim kriterijima, koji ničim nisu obrazloženi, ne udovoljava spor u kojem su involvirane velike vrijednosti ili drugi značajni opći interesi? Primjerice, a budući da je Zakonom o parničnom postupku Republika Hrvatska kao stranka i inače stavljena u poseban

²¹ V. *infra* pod 2.

²² Narodne novine, 55/2016. :

„22.1. Proizlazi da je praksa natjerala zakonodavca da odstupi od početnog pravila, ali je sada učinjena druga pogreška - došlo je do nejednakosti u postupanjujer je zakonom parcijalno ovrhovoditelj - zaposlenik izdvojen iz skupine svih ostalih ovrhovoditelja. Dakle, radni odnosi tretiraju se povoljnije, dok je za sve ostale vrste sporova ostao prvotni zakonski režim (bez primjene članka 109. ZPP-a).

Da bi takva izmjena zakonskog režima bila prihvatljiva i racionalna, razlika u postupanju mora imati objektivno i razumno opravdanje. Drugim riječima, mora postojati legitimni cilj koji se nastoji postići takvom diferencijalnom praksom, odnosno izmjenom zakonskog režima. Osim toga, učinak izmjene mora biti razmjernan ciljevima politike kojima se teži i takav da ne pogađa pravednu ravnotežu između zaštite općeg interesa zajednice i poštovanja temeljnih ljudskih prava.

22.2.

Ustavni sud ocjenjuje da se razlozi koje je Vlada Republike Hrvatske navela kod izmjene zakonskog režima u članku 39. stavku 3. Ovršnog zakona ne mogu ocijeniti legitimnima, jer je njima uspostavljena očita nejednakost između pojedinih ovrhovoditelja, kao pokretača ovršnih postupaka.“

režim, prilično je iznenađujuće stajalište kako takve vrste sporova (*ratione personae*) nisu od dostatnog značaja za uključenje u popis izuzetaka od općeg pravila (a sporovi radi objave ispravka informacije jesu)!? Stoga držimo, ako se zakonodavac već odlučio prvenstveno ostvarivati „ustavnu zadaću Vrhovnog suda“ i samo iznimno, kad smatra da je to potrebno i „usput“ (uz ostvarivanje javnopravne funkcije), štititi i interese stranaka u pojedinim postupcima (s čime se ne slažemo) – kako ne postoje opravdani razlozi da se neki sporovi posebno (i povlašteno) tretiraju. Budući da te razloge ne možemo doznati, ne možemo ih ni komentirati, te vrijednosno ili sa stajališta njihove ustavnopravne prihvatljivosti, ocijeniti. Drugi riječima, smatramo da treba prihvatiti slijedeće stajalište: „revizija po dopuštenju za sve ili ni za koga“.

5. REVIZIJA I ČLANCI 373.A TE 373.B ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Do Novele 2019. redovna se revizija mogla podnijeti i ako je drugostupanjska presuda bila donesena prema odredbama članaka 373.a i 373.b. Zakona o parničnom postupku.²³

²³ Članak 373. a:

„Drugostupanjski će sud presudom odbiti žalbu i potvrditi prvostupanjsku presudu, odnosno presudom će preinačiti

prvostupanjsku presudu ako prema stanju spisa nađe:

1) da bitne činjenice među strankama nisu sporne, ili

2) da ih je moguće utvrditi i na temelju isprava i izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud prigodom donošenja svoje odluke uzeo u obzir i te isprave, odnosno izvedene dokaze.

Prigodom donošenja odluke iz stavka 1. ovoga članka, drugostupanjski je sud ovlašten uzeti u obzir i činjenice o postojanju kojih je prvostupanjski sud izveo nepravilan zaključak na temelju drugih činjenica koje je po njegovoj ocjeni pravilno utvrdio.

U slučaju u kojem su ispunjeni uvjeti za donošenje presude iz stavka 1. ovoga članka, drugostupanjski sud može je donijeti i ako nađe da postoji bitna povreda odredaba parničnoga postupka iz članka 354. stavka 2. točke 11. ovoga Zakona.“

Članak 373.b:

„Drugostupanjski sud odlučuje o žalbi, u pravilu, bez rasprave.

Kad drugostupanjski sud nađe da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno da se ponove već izvedeni dokazi ili da se izvedu dokazi koji su pravodobno predloženi, a nisu izvedeni, zakazat će raspravu pred drugostupanjskim sudom.

Drugostupanjski sud može odlučiti da se određeni dokazi izvedu u sudskoj zgradi prvostupanjskog suda pred sucem pojedincem ili sucem izvjestiteljem drugostupanjskog suda. Ako za to postoje važni razlozi, drugostupanjski sud može odlučiti da se određeni dokazi izvedu pred sucem pojedincem ili predsjednikom vijeća prvostupanjskog suda.

Pravila o izvođenju dokaza pred predsjednikom vijeća na odgovarajući način primjenjuju se na suca pojedinca ili suca izvjestitelja drugostupanjskog suda, odnosno na suca pojedinca ili predsjednika vijeća prvostupanjskog suda.

Polazeći od sadržaja odredbi tih članaka, jasno je kako u ovim slučajevima drugostupanjsko suđenje u pravilu predstavlja suđenje u prvom stupnju. Stoga je, dosadašnja (uvijek dopuštena) revizija zapravo bila žalba o kojoj je odlučivao Vrhovni sud. To bi upućivalo na zaključak kako su stranke „izgubile“ ovo Ustavom zajamčeno pravo (na žalbu – članak 18.),

Navedeni problem je u Noveli 2019. potpuno zanemaren. Po „uzoru“ na nedostatak navođenja razloga koma se zakonodavac vodio pruživši privilegirani status određenim vrstama sporova, tako ni ovo rješenje nije obrazloženo (osim potrebom da se „reducira“ mogućnost podnošenja revizije)..

6. UMJESTO ZAKLJUČKA

Pored prethodno navedenih ustavnopravnih dvojbi, može se naznačiti i to kako propitkivanje ustavne zadaće Vrhovnog suda nije bilo predmetom rasprave samo zainteresirane javnosti, već i Ustavnog suda Republike Hrvatske. Tako je u njegovoj Odluci od 20. prosinca 2006. godine,²⁴ kojom je pokrenut postupak ocjene suglasnosti s Ustavom te su ukinute odredbe tadašnjeg Zakona o parničnom postupku²⁵ koje su uređivale reviziju, posebno adresirana problematika nadležnosti Ustavnog suda za odlučivanje o ustavnim tužbama protiv pojedinačnih sudskih odluka kad su njima povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode (a iscrpljena su sva drug sredstva pravne zaštite), u odnosu na ustavnu nadležnost Vrhovnog suda (osigurati jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni) – a sve to u kontekstu smanjene mogućnosti izjavljivanja revizije. U njoj se posebno ističe:

„Polazeći od činjenice da se od 2000. godine najveći broj ustavnih tužbi podnosi protiv drugostupanjskih presuda u građanskopravnim stvarima protiv kojih nije dopuštena revizija, Ustavni sud utvrđuje da je ustavna tužba, a ne revizija, postala – protivno člancima 118. stavku 1. i 128. alineji

U slučaju iz stavka 3. ovoga članka vijeće drugostupanjskog suda odlučuje o žalbi bez rasprave, ali na sjednicu vijeća mora pozvati stranke. Odredba članka 363. ovoga Zakona primjenjuje se i u ovom slučaju.

Drugostupanjski sud može odlučiti da se rasprava pred tim sudom provede i kad ocijeni da bi se tako mogle otkloniti bitne povrede odredaba parničnog postupka u prvostupanjskom postupku i da

zbog toga ne bi bilo svrhovito presudu ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

U slučaju iz stavka 6. ovoga članka sudac pojedinac ili sudac izvjestitelj drugostupanjskog suda može zatražiti od suca pojedinca ili predsjednika vijeća prvostupanjskog suda da da objašnjenja o tim bitnim povredama ili da provede potrebne izviđaje radi provjere istinitosti navoda o tome jesu li počinjene.“

²⁴ Narodne novine, 2/2007.

²⁵ Narodne novine broj 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003.

4. Ustava – pravno sredstvo za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.²⁶

Premda se, kad je u pitanju Novela 2019. ne radi o istovjetnom rješenju, možemo pretpostaviti kako će ona dovesti do povećanog broja predmeta u povodu ustavnih tužbi. Također valja primijetiti da je i tadašnje legislativno rješenje bilo inspirirano „potrebom rasterećenja“ Vrhovnog suda koje je dovelo do nepotrebnog opterećenja Ustavnog suda.²⁷

I na kraju, treba istaknuti kako je člankom 117., stavkom 4. Novele 2019. propisano da će se odredbe o reviziji primjenjivati na sve postupke u tijeku u kojima do njezina stupanja na snagu nije donesena drugostupanjska odluka. I u ovom slučaju se radi o iznimci od općeg pravila.²⁸ S njom su dokinuta postojeća prava stranaka u trenutku pokretanja postupaka (primjerice, zbog toga što su postojale pretpostavke za dopuštenost revizije koje se odnose na vrijednost predmeta spora) i njihova legitimna očekivanja. Takav povratni učinak odredbe članka 117. stavka 4. također nije obrazložen, premda je on, prema Ustavu, samo iznimno dopušten – ako postoje važni/opravedani razlozi.²⁹ Koji su to razlozi - ostalo je nepoznato.

²⁶ Točka 11.

²⁷ V. Izvješće Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-X-835/2005v od 24. veljače 2005. (Narodne novine, 30/2005.).

²⁸ V. članak 117. stavak 1.:

„Postupci pokrenuti prije stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se primjenom odredbi Zakona o parničnom postupku (»Narodne novine«, br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13. i 89/14. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).“

²⁹ V. članak 90. stavak 5. Ustava

„Iz posebno opravdanih razloga samo pojedine odredbe zakona mogu imati povratno djelovanje.“